

Niečo o orchideách

Pavel Sibyla

Niečo o orchideách

Pavel Sibyla

Niečo o orchideách

Copyright © Pavel Sibyla, 2009

Design & Layout © Bálik & Némethová, 2009

Copyright © Artforum, 2009

Niečo o orchideách

Pavel Sibyla

Niektoré mená a deje spomenuté v tejto knihe sú vymyslené.

Venované Jane, všetkým, ktorí si neveria a celej mojej skurvenej generácii.

*Najskôr sa potkneš o tých,
ktorí ti ležia pri nohách.*

Jozef Bily

Ešte chvíľu letím krajinou snov, potom padám na tvrdú zem bdelosti, a keď otvorím oči, oslepí ma jas slnka postávajúceho v kolóne kyprých oblakov. Ihneď strčím hlavu pod vankúš.

Vzápätí si však pomyslím: aké hlúpe! Ukrývam sa pred svetlom a pritom mám strach zo života v tme.

Štvrtok, 5. júla 2007. Ráno. Je deväť hodín aj nejaké drobné. Chce sa mi cikať. Tak toto sa nepodarilo, pomyslím si. Pretože si pamätám chod svojich myšlienok niekedy o polnoci, keď som sa ukladala do postele, pamätám si, ako som si sľubovala začať tento deň nejakým zásadným rozhodnutím. Hoci vtedy to ešte nebolo nič konkrétne, len taký hrubý náčrt, neurčitý plán dňa. Najviac čosi v tom zmysle ako: byť šťastná. Alebo niečomu veriť.

Niekoho milovať. Navždy.

Lenže ja sa preberám s pocitom, že sa mi dá cikať, čo by nezainteresovaný pozorovateľ mohol zhodnotiť ako totálne zlyhanie hneď na úvod. Úplné fiasko sprevádzané značnou stratou sebadôvery. No keď sa pozriem na druhú stranu postele, neleží tam žiaden nezávislý pozorovateľ ani nijaký muž z mäsa a kostí. Ba čo viac, neleží tam vôbec, ale absolútne nikto. Príde mi to málinko na skapanie. A k tomu ten plný mechúr.

Takže po pár sekundách nihilizmu pod duchnou odhrniem perinu a pravou, pravou!, nohou stúpim na mäkký koberec. Chvíľu očami pátram po papučiach, potom bosá odcupitám na wécko. Započúvam sa do veselého cvrkotu moča a zrazu dostanem vražednú chuť si niečo kúpiť. Čokoľvek. Zápalky, nanuk, strieborný prsteň s jantárom. Oranžové poťahy do susedovho červeného chrobáka.

Lenže viem presne pri čom skončím: chcela by som kvet. Najlepšie v kvetináči. Aby som sa oň mohla starať, polievať ho a dávkovať mu svetlo presne podľa plánu. Aby rozkvitol, keď príde čas. Lebo rezané kvety rozkvitnú len raz. Môžu byť darované spolu s dvomi igelitovými vrečkami plnými lásky a nehy, ale i tak po čase uvädnú. Potratia lupene, pokapú ako muchy pred príchodom zimy.

Keď vyjdem z kúpeľne, uvedomím si, ako veľmi neznášam tieto chvíle samoty, ktorú nemám pod kontrolou. Len ja a moje myšlienky. Znesiem plánovanú samotu, dokážem si ju vychutnať ako popoludňajšie latté. Človek sa ukája pocitom, že nemusí nič robiť, len sedieť a zízať na svet okolo. Ale citová opica, keď túžim niekoho objať, no nikto tu nie je, bolí väčšmi ako tá opica skutočná, alkoholová.

Hodiny v kuchyni ukazujú trištvrte na desať.

Havran sedí na parapetnej doske.

Otvorím chladničku, načiahnem sa po dvojlitrovú kolu a napijem sa z hrdla do hrdla ako chlap. Rýchlo sa prezlečiem, do úst si vložím žuvačku s višňovou príchuťou a vybehnem z bytu.

Obloha je zatiahnutá, musím si zložiť značkové okuliare za dve libry, ak chcem niečo vidieť. Nádherný oranžový moped odstavený pred vedľajším vchodom mi vylepší

náladu. Fontána pred Justičákom bez náznamu pochybnosti recituje svoju mokrú baladu. Ulica je takmer bez áut. Vo výklade kvetinárstva už z diaľky vidím ružovo-biele orchidey, tváriace sa, akoby im patrilo celý výklad a kto by na tom chcel niečo zmeniť, draho za to zaplatí.

Strčím ruku do vrečka na nohaviciach, aby som sa presvedčila, či som si nezabudla peniaze. Až potom si všimnem mrežu, ktorá bráni mladým dámam ukojiť ich estetické vášne.

– Ach, prečo?!

V Zore si objednáam hemendex, horalku a kávu, odnesiem si tie kráľovské raňajky pred podnik, a keď chcem zaplatiť, barman mi položí otázku, ktorá sa presne hodí do tohto rána:

– Zaplatíš aj jeho účet?

– On tu už dnes bol?

– Včera v noci. Chcel odo mňa prázdnu fľašu

Tullamore Dew, ale mal som len plnú. Asi hodinu ma presviedčal, aby som to preliam do plastovej. Šibnutý chalan.

– A potom?

– Potom si tú whisky objednal a opil celú krčmu.

Vrátane seba.

Keď mi barman oznámi, aká ťažká a aká ostrá je tá sekera, vrátim mu nenačatú horalku a vykročím k najbližšiemu bankomatu. Slnko na chvíľu vykukne spoza oblakov, smeje sa mi priamo do ksichtu. Nasadím si slnečné okuliare a vrhnem túžobný pohľad na výklad kvetinárstva. Spomeniem si na dalajlámovu alibistickú múdrosť (tak by si to nazval ty): nedosiahnutie veci, po ktorej túžime, je občas skvelý zásah šťastia.

Občas. Niekedy. Ale nie teraz, dedko.

Námestím sa motajú dvaja bezdomovci, ktorí tu majú rozložený základný tábor od poslednej zimy a deti, ktoré sa nemajú kam zašitť, pokým si ich matky nakúpia aspoň dva vozíky úplných kravín. K tomu nejaký mafán, ktorý telefonuje dvomi mobilmi súčasne, bronzový Benka s paletou, no bez vlasov, ja a akýsi chalan hrajúci sa na živú sochu. Skúšam si vybrať dve tisícky, ale neúspešne. Skúsím o päť stovák menej, a hoci sa bankomat umúdri, príliš sa tomu neteším. Viem, že v tej chvíli som švorc.

Podídem k skamenelému chlapcovi a z klobúka mu ukradnem desaťkorunák.

– Pre šťastie, – poviem len.

Jeho biela tvár neprejaví ani štipku hnevu či porozumenia. Je fakt dobrý.

Potom sa vrátim do Zory, aby som za teba zacvakala ten účet. A v nádeji, že ťa tam snáď stretnem.

Kristepane!

Okolnosti niekedy človeka doženú k fakt zábavným úvahám. Tak napríklad. Čo všetko sa dá kúpiť za štyridsaťtisíc? Mám na mysli niečo hodnotné. Lebo štyridsaťtisíc nie je málo.

Dvojtýždňový zájazd na Kubu. Bez letenky, samozrejme. No s ubytovaním v trojhviezdičkových hoteloch. Na raňajky každý deň canchánchara, na večeru mojito a medzitým cestovanie v čase, ktoré môže byť pre niekoho riadne silná káva.

Alebo rozkladací jedálenský stôl pre osem osôb, vyrobený z čerešňového dreva. K nemu stoličky s čalúnením a zážitky z celého dňa, keď sa rodina stretne pri spoločnej večeri. Za večerou bublanina. Višňová.

A tiež meter betónu, v ktorom sú zaliate nejaké oceľové tyče. Jeden štvorcový meter betónu. Nič viac.

– Vždy som si predstavovala, že raz budem bývať v dome s výhľadom, ak nie na more, tak aspoň na rieku. Otvorím okná, bude počuť len šum stromov a škrekot čajok... Blahodarné pôsobenie morského vzduchu sa viditeľne prejaví na mojom početnom potomstve, odchovanom na rybách a morských riasach. Lenže. Keď sa teraz pozriem z okna tohto bytu, namiesto rieky vidím diaľnicu a šum stromov úplne zaniká v hluku popoludňajšej premávky.

Kvôli hustému smogu môžem myšlienky o potomstve pustiť z hlavy a jediné, čo mi tu pripomína morské riasy, je ten bordel na trávniku. A vy chcete za týchto bezútešných päťdesiatdva štvorcov dva melóny? Myslíte si, že sme na hlavu?

– Oddelenie snov je na Kolibe, zrejme ste si splietli adresu. Ale ak sa bavíme o cene, vedeli by sme sa dohodnúť na jedna celá osem.

To je necelých tridsaťpäťtisíc za meter. O niečo lepšie. No stále iba studený starý betón. A oceľ.

– Jedna osem, hovoríte. Hm, – povedala Lucia a namiesto bytu si pohľadom premeriavala toho chalana, ktorý predával byt. Nebol nízky a nebol škaredý. Myslím teraz jeho, nie byt.

Mne pripadal ako grázol.

Momentálne býval v byte on sám a zariadil si ho vskutku minimalisticky. Na starých parketách s citom umiestnený len najnevyhnutnejší nábytok. Jediné kvety boli Živé a zneli z prehrávača. Cez posteľ prehodený spacák, žiadne periny s veselým vzorom Designed by Ikea.

Chcela som ten byt kúpiť. Po roku v hlavnom meste som pred sebou videla perspektívu mladej sebavedomej ženy bez záväzkov, so stabilnou prácou v stabilnej spoločnosti a s úplne nestabilnými sobotňajšími nocami, ktoré mi mali pomôcť nevidieť skutočnosť, že tá mladá sebavedomá žena bez záväzkov je možno pekná sprostosť a nikto o ňu nestojí. No teraz som bola triezva, rozhodnutá najbližších tridsať rokov investovať podstatnú časť môjho príjmu do obydľia z betónu a ocele. Totiž, všetko nasvedčovalo tomu, že cena betónu a ocele bude v tomto meste neustále stúpať.

– Hani, ty čo myslíš, páči sa ti? – otočila sa ku mne Lucia. Pokým sa zo mňa v tom čase len rodila mladá priama mestská baba, ona ňou dávno bola. Preto som komunikáciu s majiteľmi bytov nechávala na ňu. Takže táto jej otázka bola tak trochu podraz. Či, prinajmenšom, mimo scenára.

– Uhm, mne sa celkom páči. Aj keď je dosť starý asi, však? – povedala som a úplne pochovala našu taktiku byť čo najviac ofrflať a stláčať cenu, kam to až pôjde. Pozerala som tomu chalanovi do očí. Uzrela som v nich čosi, čo vyvolávalo pochybnosti. A zároveň akoby nechcene privolávalo pozornosť.

– Ak sa pýtate na byt, ten má dvadsaťpäť rokov. Ale je zachovalý, urobilo sa tu už kus roboty.

– Podľa mňa je veľmi pekne, veľmi pekne, – ozvala sa April. Vyjedala pritom pirôžky z Obchodnej, ktoré ešte predtým, ako sme vošli do bytu, okomentovala: Chutí čudne, really čudne. Všetko, v čom nie je majonéza, jej chutí čudne.

Ale byt bol naozaj celkom pekný. Za plastovými oknami sa vytrčal Kamzík, na parketách nebolo vôbec poznať, že majú viac ako dvadsať rokov.

Občas som sa pristihla, že obhliadky bytov sú pre mňa vzrušujúcejšie ako predstava, že v jednom z nich nakoniec strávim väčšiu časť života. Niekedy som mala jasno o možnom obchode už v predsieni. Ak sa tak dá nazvať úzka chodbička jeden a pol krát tri metre. V tomto prípade som sa však len prechádzala, prechádzala dookola po celom byte a hľadala jeho dušu.

Mala som pocit, že je v tom spacáku. Nenápadný, nenáročný a za dobrú cenu.

– Je veľa záujemcov? – opáčila Lucia v obave, aby to s tým frflaním neprepískla.

– Nie ste jediní, – odpovedal Richard. Tak sa predstavil, Richard Neviemaký. Čudovala som sa, že som si zapamätala aspoň krstné meno. – Ktorá z vás chce vlastne kúpiť byt?

– Ste ženatý? – opýtala sa April a nemala som ani potuchy, prečo práve toto a prečo práve teraz. Občas sa jej to stávalo. Akoby podľa odpovede skúšala, či sama rozumie otázke.

– Či som ženatý? – zopakoval so smiechom mladý muž. – Prečo sa pýtate?

– Ja som slobodný. Vlastne, slobod-ná. Prečo sa pýtate?

– Vy ste sa pýtali prvá. Ja sa nič nepýtam.

– Tak odpovedať. Ste ženatý? – nedala sa April a ja som rozmýšľala, či to nie je súčasť nejakého bizarného plánu, o ktorom neviem.

– Nie, nie som ženatý. Som slobodný.

– No vidíte. Nie ste jediní, – zakončila April. My sme neboli jediné uchádzačky o kúpu, on nebol jediný slobodný, kruh bol uzavretý. April sa pretárala do ďalšieho levelu komplikovanej hry s názvom slovenčina 2.0.06

– Ja hľadám byt, – zareagovala som konečne na jeho otázku. – V prípade, že nie ste proti, kúpim tento váš.

– Máte peniaze? Keď sa dohodneme na cene, bude treba zaplatiť zmluvný preddavok. Nerád by som prišiel o kupcov, ak niekto nemá peniaze, a budeme sa tu naťahovať dva mesiace, pokiaľ mu neschvália úver.

– Časť. A úver mi schvália. Mám známu v banke, – povedala som a pozrela na Luciu.

Úver. Moja mama sa pri tomto slove div neprežehnáva a vždy mi urobí prednášku o šetrení. Ako s otcom stavali dom a ani korunu si nemuseli požičať.

Pred tridsiatimi rokmi, mami. Ale dnes? Kto nečerpá úver, ako by ani nebol.

– Vy nie ste z Bratislavy, hm?

– Záleží na tom? – odpovedala som otázkou, hoci to sama nemám rada.

– Ako sa to vezme. Keby ste boli z Bratislavy, tak nekupujete štvrťstoročný byt, ktorý sa vám „celkom páči“. Zháňali by ste sa po novostavbe za tri melóny.

– Nepovedala som, že ho chcem kúpiť, – zaklamala som. V skutočnosti som už v hlave vyberala kuchynskú linku a vhodnú farbu obkladačiek.

– To je dobre. Práve som vám chcel povedať, že tento byt nie na predaj, – prerušil moje plánovanie Richard.

Chvíľu ostalo ticho. April sa grglo pirôžkom. Znelo to, že bol plnený slivkovým lekvárom.

– Nerozumiem, – ozvala sa April ako prvá.

– Čože? – preverila situáciu Lucia. – Počúvaj, mladý. Ani ja nie som odtiaľto, ale ku šťastiu mi stačí aj chajda ako táto tvoja. Obe sme, takpovediac, z dediny a na záchod sme chodili von, na latrínu. Jedna osem je dobrá cena za suchý záchod s príslušenstvom.

Čakali sme na reakciu. Že sklopí hlavu, že sa ospravedlní a spustí na jedna šesť. Prinajmenšom.

– Kristepane! Povedal som, že byt nie je na predaj. Hudba dohrala.

– O pár minút vám ide autobus.

– To je chuj, – povedala len tak pre seba Lucia a vykročila smerom k dverám.

– Čo je to huj? – skúmala naša americká kamoška.

April kedysi dávno povedala „dovi“ rodnému Wisconsinu a pátrajúc po čo najväčšej exotike skončila na Slovensku pri výučbe angličtiny.

– To je fantastic, akó tu ľudia vedia búhať po stóle a zároveň nehajú skákať si po hlavy, – podotkla na druhej hodine business english, ktorú som u nej mala.

Možno sa teraz konečne cítila ako jedna z nás.

Kráčali sme dolu schodmi, schodmi zarastenými hustým porastom kvetináčov, fikusov a polomŕtvych kaktusov. Na stenách vytrhnuté stránky z kalendára Tatry '92, menovky na dverách nezakrývali, že majitelia bytu či ich rodičia sa v Bratislave určite nenarodili.

Za štyridsaťtisíc sa dá kúpiť milión vecí. Aj taká šialenosť ako oceľ zaliata v metri betónu.

Ale najprv musíte nájsť niekoho, kto bude ochotný vám to predáť.

– Cítim sa veľmi zle. Asi budem grcať, – vyšplechlo April z úst na prízemí. To *asi* znamenalo *určite*, pretože ako vyriekla nechutnú veštbu, rozbehla sa do bytu, ktorý už nebol na predaj. Už bol len na grcanie.

Keď potom docupitala späť, opýtali sme sa, čo mladý pán na to.

– Kristepane! – zreprodukovala April.

Ulica pred bytovkou bola zaplavená slnkom. Dec-ká piekli pieskové fornety. Matky na lavičkách kšeftovali so svojimi snami, strachom z manželovej nevery

a s najnovšou ponukou Oriflame. Po trávniku prebehol
ušatý dlhosrstý pes.

Potom som chvíľu nemohla zabudnúť na to miesto.

Na ten byt.

Aj na toho muža v ňom.

Cestou zo Zory brnkne Lucii. Má rozospatý hlas, ale keď spomeniem dnešnú žúrku, úplne sa preberie.

– Bola si nakúpiť?

– Ešte nie, kvôli tomu ti volám, – odpoviem.

Jedným z neveselých príznakov dospelosti je, že váš okruh priateľov sa rokmi zužuje, prípadne sa zväčšujú vzdialenosti medzi stredom a obvodom kružnice, na ktorej ako vrabce poskakujú ľudia vášmu srdcu blízki. Mnohí poodchádzajú do zahraničia, a hoci vďaka mailom a lacným hovorom nebolo spojenie s cudzinou nikdy jednoduchšie, o niektorých z nich prestanú chodiť akékoľvek správy. Preto si väčšinou myslíme, že sa majú fantasticky, nevedia čo s peniazmi a trápia sa nad výberom dovolenky, pretože už všade boli. Tí šťastnejší si založili rodiny. Vhupli do nového, rodinného kruhu a ten na hladine spoločenského života len zriedka narazí na tvoje kruhy vo vode, tvorené neustálymi vzletmi a pádmi.

Jednoducho, s pribúdajúcimi rokmi ubúdajú priatelia, ktorých by ste mohli vo štvrtok ráno vytiahnuť z postele kvôli nákupu na večernú párty.

Pozitívnym bodom rozlúčky s časmi, keď už nemáte osemnásť, je, že na tú párty nakúpite všetko, po čom vaše srdce túži.